

LUNDS
UNIVERSITET

Humanitära interventioners oberäkneliga konsekvenser för den mänskliga säkerheten

En komparativ studie om den mänskliga säkerheten i Libyen före och efter 2011

Ellen Broqvist & Henrietta Kulleborn

Abstract

In March 2011 Libya was the first state to experience an UN-approved R2P intervention. The intervention led to the downfall of Colonel Muammar Gaddafi, Libya's autocratic leader since 1969. Despite the monumental meaning of the intervention, there has been little research done about how it affected the human security in Libya. This comparative study will examine the relationship between humanitarian interventions and human security. To reach a conclusion regarding this relationship, a comparison between the human security in Libya 2006-2010 and 2012-2016 is made. The comparison has its outset in the narrow and broad concept of human security where we analyse data respecting both one-sided physical violence and human development. This essay aims to reach a deeper understanding of how R2P and the intervention itself changed the conditions for the Libyan population. We conclude that the human security in Libya was worse after the intervention than before and therefore draw the conclusion that humanitarian interventions do not fulfill their purpose.

Key words: Libya, human security, humanitarian interventions, R2P, human development, physical violence

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte och frågeställning	5
2. Teori	7
2.1 Tidigare forskning	7
2.2 Vårt teoretiska ramverk	8
3. Forskningsdesign	11
3.1 Metod och design	11
3.2 Material	11
3.3 Variabler	13
3.4 Operationalisering av mänsklig säkerhet	13
3.4.1 Ensidigt våld från staten	14
3.4.2 Mänsklig utveckling	15
4. Empiri	17
4.1 Bakgrund	17
4.2 Libyen 2006-2010	18
4.2.1 Ensidigt våld från staten	18
4.2.2 Mänsklig utveckling	19
4.3 Libyen 2012-2016	21
4.3.1 Ensidigt våld från staten	21
4.3.2 Mänsklig utveckling	22
5. Analys	24

6. Slutsats	28
7. Referenser	30
Appendix	37
Figur 1	37
Figur 2	38
Figur 3	39
Figur 4	40
Figur 5	41
Figur 6	42
Tabell	43

1. Inledning

Ända sedan Muammar Gaddafi tog makten genom en statskupp 1969, utgjorde hans ledarskap ett hot mot den mänskliga säkerheten i Libyen. Gaddafi-regimens auktoritära styre präglades inte enbart av en gradvis maktcentrering som kraftigt begränsade möjligheten till politisk opposition, utan även av omfattande diskriminering gentemot landets befolkning (HRW, 2009, s. 25, 27, 62-63, 69). Trots regimens maktmissbruk och inskränkningar av befolkningens mänskliga rättigheter förblev det internationella samfundet passivt och istället tilläts Gaddafi-regimen agera obehindrat gentemot sin befolkning utan varken fördömande eller sanktioner från internationellt håll (AI, 2010g).

Till följd av de ökade kraven på mänsklig säkerhet kom den libyska regeringens vanstyre så småningom att uppmärksammas av det internationella samfundet. Läget ställdes på sin spets under den arabiska våren som inleddes i Tunisien i slutet av 2010 och sedan spred sig vidare till arabiska länder i Nordafrika och den Arabiska halvön (Nuruzzaman, 2013, s. 52). I Libyens fall tog de fredliga demonstrationerna för mänskliga rättigheter och demokrati en våldsamt vändning när Gaddafi-regimen bemötte demonstranterna med våld i februari 2011 (UCDP, 2019). Regimens våldsanvändning resulterade i upplopp från befolkningens sida och resulterade i att ett inbördeskrig utbröt. Som svar på regimens våld antog FN:s säkerhetsråd (UNSC) resolution 1970 i februari 2011, i vilken de krävde att våldet mot den libyska befolkningen skulle upphöra (S/RES/1970). Eftersom den libyska staten inte uppfyllde UNSC:s krav antogs istället säkerhetsrådsresolutionen 1973 i mars 2011. Detta markerade första gången FN, i enlighet med *Responsibility to Protect* (R2P), gav mandat att svara med "all appropriate means" för att få ett slut på regimens övergrepp mot civilbefolkningen (Bellamy & Williams, 2011, s. 825). Endast två dagar efter att resolution 1973 antogs inledde NATO, som verkade på FN:s mandat, luftbombningar mot landet (Ulfstein & Føsum Christiansen, 2013, s. 160-161). Interventionen

upphörde i och med att rebellgrupper lyckades lokalisera, och därefter döda, Muammar Gaddafi i oktober 2011 (Janzekovic & Silander, 2013, s. 122).

Men vad fick egentligen interventionen i Libyen för konsekvenser? Forskning om Libyen post-interventionen har mestadels fokuserat på hur landets statsapparat har utvecklats efter 2011. Vad som däremot har fallit i glömska är hur civilbefolkningens mänskliga säkerhet påverkades av interventionen. I följande uppsats ämnar vi därför att belysa detta samt fördjupa oss i hur den humanitära interventionen påverkade den mänskliga säkerheten i Libyen.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med vår uppsats är att undersöka ifall R2P uppfyller sin egen målsättning, att mänsklig säkerhet ska förbättras efter en intervention. Under vår förundersökning av tidigare forskning om området, märkte vi att det fanns en forskningslucka kopplat till vilka konsekvenser en intervention får för den mänskliga säkerheten. För att undersöka forskningsluckan kommer vi att genomföra en analys av en humanitär intervention utefter vårt egna teoretiska ramverk.

För att smalna av vår forskning har vi valt att endast fokusera på en intervention. Anledningen till varför vi valde att fokusera på den humanitära interventionen i Libyen 2011 är på grund av att det var första gången som R2P åberopades av FN (Bellamy & Williams, 2011, s. 825). Att interventionen grundar sig i just R2P, som till stor del utgår från tanken om mänsklig säkerhet, ser vi det dessutom som en fördel eftersom vi vill undersöka relationen mellan humanitära interventioner och mänsklig säkerhet. Efter att ha letat fakta om den humanitära interventionen i Libyen har vi även upptäckt att det finns en forskningslucka vad gäller interventionens konsekvenser för landet överlag, vilket gjorde oss ännu mer motiverade att använda oss av Libyen som fall. För att undersöka relationen mellan mänsklig säkerhet och humanitära interventioner, samt överbygga forskningsluckan har vi formulerat en frågeställning som lyder:

Hur utvecklades den mänskliga säkerheten för Libyens befolkning efter den humanitära interventionen 2011?

2. Teori

2.1 Tidigare forskning

Säkerhetsstudier växte fram som ett subfält inom internationella relationer i och med kalla krigets början. I början studerades säkerhet utifrån stater som referensobjekt (Jarvis & Holland, 2015, s. 98-99). Efter ett tag växte flera kritiska säkerhetsskolor fram och detta ledde till en utveckling inom säkerhetsstudier, där referensobjektet för säkerhet förflyttades från staten till människan (Jarvis & Holland, 2015, s. 95). Möjligheten till och behovet av ett mer individfokuserat förhållningssätt till säkerhet uppkom efter kalla kriget med tanke på att tiden efter präglades av en rad inomstatliga konflikter, vilka orsakade stort mänskligt lidande (Jarvis & Holland, 2015, s. 43). Som en konsekvens av den konfliktpräglade inledningen av 1990-talet, kom mänsklig säkerhet att inkorporeras allt mer i det internationella samfundets verksamhet. Ett av flera exempel på detta är *United Nations Development Programme's* (UNDP) årliga *Human Development Reports* (HDR), som sedan 1994 har kartlagt och jämfört förhållandena inom och mellan världens länder (Jarvis & Holland, 2015, s. 105). Övergången från stater till andra referensobjekt tydliggörs ytterligare genom konceptualiseringen, operationaliseringen och implementeringen av R2P. Detta resulterade i R2P, som kan ses som en kodifiering av det nya normramverket, i det internationella samfundet (Thakur, 2017, s. 407-408).

Inom säkerhetsstudier har det funnits flera olika debatter om R2P, bland annat om dess legalitet och legitimitet (Byers, 2015, s. 123-124) samt ifall R2P egentligen är ett verktyg för *Mission Civilisatrice* (T.R. Wibben, 2016, s. 106). Det är dock få tillfällen då det sker en diskussion om huruvida den mänskliga säkerheten, som R2P ska stärka, förbättras av interventioner. Vid de tillfällen då det sker en sådan diskussion läggs fokuset på om R2P är suveränitetsbyggande (Piiparinen, 2012). Som tidigare nämnt saknas dock inlägg om den mänskliga säkerheten före

och efter interventioner, vilket är problematiskt eftersom ökad säkerhet för individer är en stor del av R2P:s andemening.

2.2 Vårt teoretiska ramverk

Politics of Protection (PoP) utgår från tanken om att staten ansvarar för upprätthållandet av nationell säkerhet (Bellamy & Williams, 2011, s. 828). Detta är i linje med den traditionella synen på vad suveränitet är, det vill säga "sovereignty as control (ICISS, 2001, s. 13)". Det traditionella synsättet på suveränitet innebär att en enskild stat bör ha rätt att sköta sina inre angelägenheter på det sättet den önskar *utan* att andra stater eller det internationella samfundet lägger sig i (Bellamy, 2009, s. 15). Tanken om PoP och den traditionella synen på statssuveränitet kom dock att omprövas under 1990-talet. Som tidigare nämnt var bakgrunden till omprövningen de inomstatliga konflikter som präglades av brott mot mänskligheten och resulterade i stort mänskligt lidande världen över (ICISS, 2001, s. VII).

Som en konsekvens av 1990-talets inomstatliga konflikter påbörjades framväxten av vad Bellamy & Williams beskriver i termer av *New Politics of Protection* (NPop). I samband med övergången från en traditionell och statscentrerad säkerhets- och suveränitetssyn till en mer expansiv och individfokuserad, förflyttades fokus från *om* stater ska intervensera för att skydda civila, till *hur* humanitära interventioner ska utformas (Bellamy & Williams, 2011, s. 825). Med andra ord har NPop antagit en mer individfokuserad karaktär än vad PoP hade. Detta märktes inte minst under slutet av 1990-talet när UNSC började ta en mer aktiv roll i "human protection issues". Som en konsekvens av det internationella samfundets beslutsamhet gällande motverkande av ytterligare mänskligt lidande, antogs resolution 1265 av UNSC 1999 (Bellamy & Williams, 2011, s. 826). Enligt Bellamy och Williams förespråkar resolutionen en önskan om att det internationella samfundet ska ta en aktiv roll i väpnade konflikter för att därigenom kunna skydda civila som blivit ett mål i konflikten och där humanitär hjälp medvetet hindras. Detta ska göras genom lämpliga medel. Resolutionen uppmanar stater att ratificera olika mänskliga

rättigheters-traktat för att motverka straffrihetskulturen som finns gällande brott mot mänskligheten genom att åtala de ansvariga (Bellamy & Williams, 2011, s. 827).

Vidare menar Bellamy och Williams att NPoP kännetecknas av fyra utmärkande drag:

1. Det internationella samfundet har numera ett uttalat ansvar att skydda civila
2. UNSC är, till skillnad från tidigare, villiga att använda militära medel i humanitära syften
3. Regionala organisationer agerar rådgivare till UNSC
4. Både aktiva och mer passiva stater har enats om att svara på kriser genom UNSC och regionala organisationer (Bellamy & Williams, 2011, s. 826)

Tanken om NPoP har sedan kodifierats i R2P som implementerades 2005 (Bellamy & Williams, 2011, s. 827). I rapporten av ICISS från 2001 som ligger till grund för R2P beskrivs suveränitet, till skillnad från tidigare, som ett ansvar (ICISS, 2001, s. 13). Inom det nya suveränitetskonceptet finns det två grundpelare. Den första är att de mänskliga rättigheterna hos medborgarna är på en individuell nivå och att de är universella. Det ska inte finnas någon kulturell skillnad mellan hur de mänskliga rättigheterna implementeras. Den andra grundpelaren är att regeringar är ansvariga att se till att deras medborgares mänskliga rättigheter uppfylls. I de fall detta inte sker är det det internationella samfundets ansvar att se till att de mänskliga rättigheterna uppfylls (Bellamy, 2009, s. 19-20). Det är denna synen på suveränitet som finns i R2P och som möjliggör att stater och det internationella samfundet kan frånga suveränitetsprincipen.

Gareth Evans, en av kommissionärerna som tog fram ICISS rapporten (ICISS, 2001, s. III), har senare skrivit om att R2P består av tre pelare. Dessa pelare står för de tre grundläggande koncept av vilka ansvar som inräknas i R2P. Den första pelaren handlar om att varje stat är ansvariga att skydda sin befolkning från de brott som beskrivs i R2P. Den andra pelaren handlar om att stater har ansvar att hjälpa övriga stater i det internationella samfundet att uppfylla den första pelaren. Den tredje pelaren består av att i fall en stat misslyckas med att skydda sin befolkning är det

internationella samfundet ansvarig att agera “in a ‘timely and decisive’ fashion (Evans, 2015, s. 27)” och “by all appropriate means (Evans, 2015, s. 27)”.

Även om R2P avser att förbättra situationen för befolkningen i krigsdrabbade länder och stärka deras mänskliga säkerhet, innehåller rapporten som ligger till grund för principen vaga formuleringar som försvårar uppnåendet av principens syfte. Därför har det riktats kritik mot R2P:s utformning, med hänvisning till otydligheten i dokumenten som principen utgår från (Ulfstein & Føsum Christiansen, 2013, s. 163-164). Exempelvis tydliggörs det inte vad som menas med att svara genom “appropriate means” (ICISS, 2001, s. 47). Kritiker hävdar att formuleringar av ett sådant slag ger utrymme för tolkning och gör det svårt för UNSC att nå konsensus *om* en intervention är legitim samt *hur* en eventuell intervention ska genomföras (Silander, 2013, s. 281 & Bellamy, 2009, s. 150). Dessutom har R2P kritiserats för att vara kontraproduktiv när principen väl implementeras i praktiken. Somliga forskare anser att humanitära interventioner, med militära medel, av en tredje part sällan banar väg för en positiv utveckling i värdstaten och lyfter även det faktum att framtvingad förändring utgör ett hot mot nationell försoning och stabil fred (Nuruzzaman, 2013, s. 59).

I den följande analysen kommer vi huvudsakligen använda oss av en kombination av Evans pelare två och pelare tre, men kommer även att diskutera pelare ett kort. Kombinationen kommer att fokusera på andemeningen i den andra pelaren, att internationella samfundet ska hjälpa till att upprätthålla människors rättigheter i världens alla stater. Detta tillsammans med vad som beskrivs av Evans i pelare tre att stater är ansvariga att svara med “[...] by all appropriate means [...] (Evans, 2015, s. 27)”, vilket vi anser betyder att stater som åberopar R2P inte bör göra situationen värre för civilbefolkningen efter interventionen än vad det var innan interventionen. Om situation är sämre än vad den var innan interventionen har inte heller det internationella samfundet uppfyllt kraven för pelare två.

3. Forskningsdesign

3.1 Metod och design

I följande uppsats kommer vi att använda oss av en komparativ analys över tid. En komparativ studie lämpar sig bäst för att besvara vår frågeställning eftersom den avser att tydliggöra hur den mänskliga säkerheten i Libyen påverkades av interventionen 2011. För att kunna undersöka effekterna av interventionen förutsätts vetskap om hur den mänskliga säkerheten såg ut i landet innan och efter 2011. Därför anser vi att en komparativ studie är en förutsättning för att se den eventuella förändringen över tid.

Vi har valt att använda oss av ett tidsspänn på fem år innan och fem år efter interventionen 2011. Anledningen till varför vi har valt detta tidsspänn är för att Libyen befann sig i ett chocktillstånd direkt efter interventionen. Om vi hade använt oss av data som är insamlat direkt efter interventionen så hade det därför inte gett oss ett tillförlitligt resultat. Att använda en tioårsperiod ger oss även möjlighet att undersöka hur förändringen av den mänskliga säkerheten i Libyen har sett ut över tid, medan det fortfarande visar på relevant fakta kopplat till vår frågeställning. Att gå längre bak i tiden hade inte tjänat vårt syfte och därför väljer vi att använda oss av samma tidsspänn efter interventionen.

3.2 Material

Vi kommer att undersöka de beroende variablerna genom att använda oss av statistiskt material om ensidig statligt våld mot befolkningen i Libyen och om den mänskliga utvecklingen i landet. För att få en djupare förståelse kommer vi att komplettera den statistiska datan med rapporter från olika NGO:s. När det kommer till vår teoretiska del kommer vi att använda oss av olika vetenskapliga artiklar och böcker för att få det material som vi behöver.

Datan om det ensidiga våldet från staten mot den libyska befolkningen kommer hämtas från databasen *Varieties of Democracy* (V-Dem). Informationen vi använder oss av gällande detta utgår från *Physical Violence Index* (PVI) som är fördelat på två faktorer, nämligen *Freedom from Political Killings* och *Freedom from Torture*.

Under insamlingen av *Human Development Index's* (HDI) utveckling i Libyen, har det framkommit att viss data inte är möjlig att hitta. Framför allt när det kommer till viss data från 2013 och större delar av datan från 2006, 2008, 2009 och 2016. Anledningen till avsaknaden av data innan 2010 är först och främst en konsekvens av att rapporterna under femårsperioden innan interventionen delvis använder sig av data från perioden före 2006-2010 och för att data om 2006, 2008 och 2009 saknas i rapporterna. På grund av att endast två rapporter från 2006-2010 använder sig av data från själva tidsperioden, har vi även valt att använda oss av en rapport som presenterar 2005 års siffror för att visa på en mer nyanserad bild av situationen i Libyen före interventionen 2011.

Dessutom genomgick HDR en omfattande förändring 2010 (UNDP, 2018, s. 1), vilket innebar att vissa faktorer som tidigare varit en del av HDI försvann och byttes ut mot nya. Exempelvis tar rapporterna från 2010 och senare inte hänsyn till varken läskunnighet hos den delen av befolkningen som är över 15 år eller "combined gross enrolment ratio" för grundskole-, gymnasie- och högskoleutbildning, som dessförinnan användes för att operationalisera utbildningsnivån i världens länder (UNDP, 2007 & UNDP, 2009). Sedan 2010 utgår HDI-rapporterna istället från förväntade år i skolan och genomsnittliga antal år i skolan för att uppmäta ländernas utbildningsnivå (UNDP, 2010; UNDP, 2013; UNDP, 2014; UNDP, 2015 & UNDP, 2016).

På grund av detta har vi valt att hitta informationen om HDI-värdet på ett och samma ställe (UNDP, 2019a), istället för att ta den informationen från de olika rapporterna. Därigenom avser vi att få fram så likvärdiga värden som möjligt. Ett annat val vi har gjort i rapporteringen av

datan från HDR är att vi har valt att skriva att datan är från det året som den är insamlad och inte från det året som rapporten är publicerad.

3.3 Variabler

Valet av variabler har skett utefter en operationalisering av det som vi vill undersöka. Vår övergripande beroende variabel är mänsklig säkerhet och den oberoende variabeln är humanitära interventioner. För att avgränsa den beroende variabeln kommer tonvikten att ligga på två faktorer, nämligen *ensidigt våld från staten* och *mänsklig utveckling*. Dessa är två viktiga aspekter inom forskningen av mänsklig säkerhet eftersom de symboliserar två olika perspektiv på mänsklig säkerhet, ett brett och ett smalt (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 5-7). Den första faktorn är kopplat till det smala begreppet av mänsklig säkerhet och visar på en persons fysiska säkerhet (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 7). Den andra faktorn som inräknar, bland annat, en persons ekonomiska och hälsomässiga säkerhet är kopplat till det breda konceptet om mänsklig säkerhet (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 6). Anledningen till varför vi har valt se just dessa två faktorer som indikatorer för vår beroende variabel är alltså för att belysa både den smala och breda synen på vad mänsklig säkerhet är. Vi hoppas på att detta kommer att leda till en mer nyanserad bild av vad humanitära interventioner har för konsekvenser på den mänskliga säkerheten.

3.4 Operationalisering av mänsklig säkerhet

Utmaningen med att operationalisera mänsklig säkerhet är att konceptet är omfattande och spretigt (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 5). Detta har som tidigare nämnt lett till att mänsklig säkerhet har delats upp i ett brett och ett smalt koncept. I det breda konceptet av mänsklig säkerhet läggs fokus på en människas värdighet och frihet. Detta gör att sjukdomar, hunger och politiskt förtryck räknas som ett säkerhetsshot mot den mänskliga säkerheten (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 6). När det gäller det smala konceptet av mänsklig säkerhet handlar det om en

människas möjlighet att undgå fysiska hot och våld mot dess person (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 7).

På grund av denna uppdelning av det mänskliga säkerhetsbegreppet har vi valt att använda oss av två variabler som tillhör de olika koncepten om vad mänsklig säkerhet innebär. Nedanför står det mer om vilka olika datakällor vi kommer att använda oss av.

3.4.1 Ensidigt våld från staten

Valet att använda oss av ensidigt våld som en av de områden som vi kommer att undersöka i vår undersökningen av den mänskliga säkerheten i Libyen är för att koppla det till det smala konceptet av vad mänsklig säkerhet innebär. Som skrivits innan handlar det smala konceptet av mänsklig säkerhet om att den finns en avsaknad av faktiskt fysiskt våld och hot om fysiskt våld (Fukuda-Parr & Messineo, 2012, s. 7). För att göra detta mätbart har vi valt att fokusera på det faktiska fysiska våldet, eftersom det är lättare mätbart än hot om fysiskt våld.

Den data som vi kommer att använda oss av är V-Dems data om PVI och PVI:s två faktorer, *Freedom from Political Killings* och *Freedom from Torture* (V-Dem, 2017). Den första faktorn belyser staters attityder till, och nivån av, mord på inomstatliga politiska motståndare som dödas av statens egna statsanställda. Dessa kan vara poliser, säkerhetsvakter eller fängelseanställda (V-Dem, 2019c). Gällande den andra faktorn menas fysisk eller psykisk tortyr av fängslade personer i syfte att utvinna information. Även tortyren är utförd av statsanställda som polis, fängelsevakter och olika säkerhetsstyrkor (V-Dem, 2019d).

När det gäller presentationen av data använder sig V-Dem av två olika skalor. Den första skalan använder de i PVI och den är mellan 0-1, där 0 betyder att en stat utövar mycket fysiskt våld mot dess befolkning och 1 betyder att staten respekterar individens fysiska integritet (V-Dem, 2017). Den andra skalan som V-Dem använder sig av finner vi i, *Freedom from political killings* och *Freedom from torture*, där de istället utgår från en femgradig skala. De olika graderna är

liknande mellan de två faktorerna och handlar om hur mycket uppmärksamhet aktionerna, politiska mord och tortyr, får från staten och ifall staten i fråga jobbar för att minska användandet av våld mot befolkningen. 0 betyder att tortyr/politiska mord pågår systematiskt i landet och att de politiska ledarna i landet godkänner handlingarna som sker. 1 betyder att tortyr/politiska mord är vanligt förekommande men är ofta inte på order från den politiska ledningen. Samtidigt jobbar de inte aktivt för att motverka tortyren/de politiska morderna. 2 betyder att tortyr/politiska mord sker vid vissa tillfällen men är sällan på order av de politiska ledarna. 3 betyder att tortyr/politiska mord sker vid isolerade händelser och är inte sanktionerade av politiska ledare. 4 betyder att tortyr/politiska mord inte existerar inom landet (V-Dem, 2019c & V-Dem, 2019d).

3.4.2 Mänsklig utveckling

Genom att dessutom använda oss av HDI, som har tagits fram och mäts av FN-nätverket UNDP, avser vi att bredda mänsklig säkerhetskonceptet ytterligare. HDI är ett index som brukas för att operationalisera och jämföra länders välstånd i termer av mänsklig utveckling. Mätningen utförs årligen genom en sammanvägning av tre områden; *long and healthy life; knowledge; a decent standard of living*. De tre områdena kommer härnäst att benämnas som; *förväntad livslängd; utbildning; och inkomst*; eftersom det är vad som mäts och jämförs. Mätningen av respektive område utgår från olika indikatorer och dimensionsindex. Området förväntad livslängd har förväntad livslängd vid födseln som indikator och använder *life expectancy index* som dimensionsindex. Det andra området — utbildning — ser förväntade år i skolan och genomsnittligt antal år i skolan som indikatorer för mänsklig utveckling och mäter detta utifrån dimensionsindexet *education index*. Av dessa kommer vi enbart att fokusera förväntade år i skolan eftersom det ger en indikation på vad framtidsutsikterna för Libyens befolkning. Det sista området som HDI tar hänsyn till — inkomst — utgår från *bruttonationalprodukt (BNP)/capita* som indikator och uppmäter detta med hjälp av dimensionsindexet *GNI (gross national income) index*. Utifrån sammanvägningen av områdena får sedan varje enskilt land ett visst värde mellan 0 och 1, där 0 är motsvarar den lägsta graden av mänsklig utveckling och 1 den högsta (UNDP, 2019b).

Anledningen till varför vi anser att HDI lämpar sig som mätinstrument i relation till vår forskningsfråga är, som tidigare nämnt, för att bredda säkerhetskonceptet. Dels för att ta avstånd från den traditionella säkerhetssynen, dels för att vidga det ytterligare till att omfatta mer än frånvaron av fysiskt våld. Därutöver ser vi ett högt HDI-värde som en förutsättning för mänsklig säkerhet.

4. Empiri

4.1 Bakgrund

Gaddafi-regimens maktmissbruk och inskränkningar av den libyska befolkningens mänskliga rättigheter var knappast nya företeelser för perioden som ledde fram till den arabiska våren. Däremot var det först under den här tidsperioden som det internationella samfundet uppmärksammade och underströk situationens allvar (AI, 2010g). Våldshandlingar mot journalister och yrkesverksamma inom media och inskränkningar av pressfriheten i landet uppdagades och var även ett återkommande tema i flera rapporter från de internationella icke-statliga människorättsorganisationerna *Human Rights Watch* (HRW) och *Amnesty International* (AI) (HRW, 2006; HRW, 2008; HRW, 2009; AI, 2010a & AI, 2010b). Därutöver vittnar HRW och AI:s rapporter från femårsperioden som föranledde arabiska våren om tortyr, tvångsförsvinnanden, avsaknad av rättvisa rättegångar, samvetsfångar, begränsningar av organisations- och yttrandefriheten, skärpta dödsstraff och omfattande diskriminering av minoriteter i allmänhet, och Tubufolket i synnerhet (HRW, 2006; AI, 2007a; AI, 2007b; HRW, 2008; AI, 2008; HRW, 2009; AI, 2009; AI, 2010c; AI, 2010d; AI, 2010e & AI, 2010f).

I samband med att Libyen började närma sig det internationella samfundet förändrades situationen för civilbefolkningen i landet till det bättre, om än marginellt. Fastän både det internationella samfundet och icke-statliga människorättsorganisationer satte Libyen under luppen och krävde förändring från landets sida, vilket landet delvis gav vika för, kvarstod fortfarande utmaningar när det kom till att garantera civilbefolkningens säkerhet från ensidigt våld från staten och till grundläggande mänskliga fri- och rättigheter (AI, 2010g).

2010 bröt den arabiska våren ut i Tunisien och spred sig snabbt vidare till dess grannländer (Nuruzzaman, 2013, s. 52) och nådde Libyen i februari 2011 (McQuinn, 2013, s. 716). Målet

med den arabiska våren i Libyen var att avsätta Gaddafi och förändra Libyen till en demokrati (Nuruzzaman, 2013, s. 52). De fredliga protestanterna började efter ett tag att bemötas av polisbrutalitet (Nuruzzaman, 2013, s. 57) och mellan februari och mars hade 152 civila dödas av ensidigt våld från staten (UCDP, 2019). Detta ledde till att UNSC valde att rösta igenom Resolution 1973 som upprättade en “no-fly zone” över Libyen. Resolutionen gav även NATO tillåtelse att genomföra en humanitär intervention i Libyen med syfte att skydda den libyska befolkningen för övergrepp av deras mänskliga rättigheter. Allt på grund av tankar om att det internationella samfundet har ansvaret att skydda människor från övergrepp mot deras mänskliga rättigheter (Nuruzzaman, 2013, s. 59-61).

4.2 Libyen 2006-2010

4.2.1 Ensidigt våld från staten

PVI-datan från V-Dem indikerar att landets befolkning stod inför hot om fysiskt våld från staten 2006-2010. Under den femåriga tidsperioden innan det att R2P implementerades i Libyen, låg det ensidiga våldet från staten mot civila på en jämn och relativt hög nivå (V-Dem, 2019a). Faktum är att landets nivå av fysiskt våld lämnades oförändrad i V-Dem:s databas 1970-2010. 1970-2010, och därmed även under 2006-2010, låg Libyens PVI-värde på 0.15. Det för skalan låga värdet indikerar att den libyska befolkningen upplevde en låg grad av fysisk integritet och var utsatta för ensidigt våld från staten i stor utsträckning (V-Dem, 2019e; se figur 5 på s. 41).

Om vi ser till de två faktorer som PVI utgörs av, åskådliggörs en mer nyanserad bild av femårsperioden som föranledde interventionen. *Freedom from Political Killings* belyser enskilda staters inställning till, och graden av politiska mord som deras befolkningar utsätts för. I Libyens fall har värdena lämnats oförändrade 1970-2010. Under hela den här perioden noterade Libyen 1.2 på skalan, vilket innebär att politiska mord var vanligt förekommande och att Gaddafi-regimen inte gjorde några större insatser för att förhindra dem. Eftersom värdet lämnades oförändrat under en så lång tid som 40 år är det svårt att använda sig av datan för att

fånga upp om och hur den libyska statens inställning till, och graden av politiskt motiverade mord förändrades mellan 2006-2010 (V-Dem, 2019c & V-Dem, 2019f; se figur 6 på s. 42).

Freedom from Torture är den andra faktorn som PVI tar hänsyn till. I likhet med den första faktorn baseras enskilda staters värde på deras inställning till en viss aspekt av fysiskt våld gentemot deras befolkning och hur pass utbredd denna är i landet. En ytterligare likhet med den första faktorn är att även Libyens värde för *Freedom from Torture* lämnades oförändrat 1970-2010. Vad som däremot skiljer de två faktorerna åt är den libyska politiska elitens attityd till tortyr i jämförelse med politiska mord. I jämförelse med deras passiva förhållningssätt till politiska mord, uppvisade de ännu mindre förändringsvilja vad gäller tortyr. 1970-2010 låg Libyens värde på endast 0.33 (V-Dem, 2019f; se figur 6 på s. 42). Detta innebar låg fysisk integritet för den libyska befolkningen och att tortyr som metod var vedertagen och utbredd i relationen mellan staten och civilbefolkningen. Sist men inte minst kan det låga värdet även ses som ett tecken på att beslutsfattarna i landet inte var intresserade av att se någon förändring gällande användningen av tortyr som medel eftersom det var en förutsättning för deras maktutövande

4.2.2 Mänsklig utveckling

Som tidigare nämnt förbättrades situationen för Libyens befolkning något under åren 2006-2010. På grund av avsaknaden av data från 2006, används här data från 2005 för att visa på hur situationen i landet tros ha sett ut året därpå. 2005 placerade sig Libyen på plats 56 i HDI-rankingen för att därefter klättra till plats 55 i rapporten som avser 2007 (UNDP, 2007, s. 230 & UNDP, 2009, s. 143). De lyckades sedan avancera ytterligare platser, för att i slutet av femårsperioden nå toppnoteringen i och med att landet placerade sig på plats 53 i rankingen 2010 (UNDP, 2010, s. 144). Den blygsamma men positiva utvecklingen kan ses som en konsekvens av att Libyen dels började närma sig det internationella samfundet, dels granskades av det internationella samfundet och internationella icke-statliga människorättsorganisationer i en större utsträckning än tidigare (AI, 2010g). Med andra ord började internationella påtryckningar och

Gaddafi-regimens förändringsvilja ge resultat i form av allt bättre placeringar i HDI-rankingen, vilket i sin tur indikerar förbättrade levnadsvillkor för Libyens civilbefolkning.

Om vi ser till helhetsbilden höll sig Libyens HDI-värde på en relativt stabil nivå 2006-2010 och tangerade varken ett värde under 0.75 eller över 0.76. 2006 låg landets sammanlagda värde på 0.753, för att därefter öka till 0.754 2007. 2008 nådde landet sitt toppresultat när det kommer till HDI-värde till följd av att de fick 0.759. Till 2009 sjönk värdet till 0.757 och låg kvar på samma nivå 2010 (UNDP, 2019a; se tabell på s. 43).

2006-2010 präglades Libyen av en positiv utveckling när det kom till förväntad livslängd. 2005 var den förväntade livslängden för befolkningen i landet 73.4 år (UNDP, 2007, s. 230). 2007 hade den gått upp något och landade på 73.8 år (UNDP, 2009, s. 143). Åren därefter gick den förväntade livslängden upp ytterligare. Från 2007 till 2010 skedde den största ökningen av den förväntade livslängden under femårsperioden i och med att de som föddes i Libyen då förväntades kunna uppnå en livslängd på hela 74.5 år (UNDP, 2010, s. 144). Under 2005-2010 ökade alltså den förväntade livslängden med totalt 1.1 år (Se tabell på s. 43).

Vid undersökning av nästa HDI-faktor, nämligen utbildning, är det svårt att utröna några förändringar 2006-2010. Rapporterna som avser 2005 och 2007, till skillnad från de som avser 2010 och senare, anger inte de förväntade antal åren i skolan utan fokuserar istället på graden av läskunnighet för den delen av befolkningen som är äldre än 15 år samt "combined gross enrolment ratio" för grundskole-, gymnasie- och högskoleutbildning (UNDP, 2007, s. 230 & UNDP, 2009, s. 143). Rapporten som presenterar 2010 års data är den första som tar hänsyn till förväntade antal år i skolan. Då förväntades skolgången i Libyen vara totalt 16.5 år (UNDP, 2010, s. 144).

Den sista faktorn som HDI omfattar är BNP/capita. Förbättringen av den mänskliga utvecklingen i Libyen under 2006-2010 är särskilt tydlig med avseende på inkomst. 2005 låg landets

BNP/capita på 10.335 US\$ (UNDP, 2007, s. 230). Från 2005 till 2007 hade BNP/capita ökat med drygt 4.000 US\$ eftersom den då uppgick till ett värde av 14.364 US\$ (UNDP, 2007, s. 230 & UNDP, 2009, s. 143). Till 2010 fortsatte landets BNP/capita att öka och landade slutligen på 17.068 US\$. Under femårsperioden ökade därmed landets BNP/capita med drygt 60% i och med att den växte från 10.335 US\$ till 17.068 US\$ (UNDP, 2007, s. 230 & UNDP, 2010, s. 144).

4.3 Libyen 2012-2016

4.3.1 Ensidigt våld från staten

Om vi börjar att se till PVI får vi följande siffror angående det ensidiga våldet från staten efter interventionen. Här ser vi att Libyen 2012 hade ett värde på 0.34 i fysisk integritet för landet medborgare. Det är under 2012 som den libyska befolkningen har varit som friast från ensidigt våld från staten, under den perioden som vi undersöker. Efter 2012 har PVI kurvan varit negativ, men den planade ut mellan 2015-2016. Redan 2013 var nedgången från tidigare år stor, vilket ledde till en skillnad på -0.08. Detta gjorde att deras värde 2013 var 0.26. 2014 hade PVI-värdet minskat ytterligare och låg på 0.23. Som skrivit innan stannade den nedgående trenden av runt 2015 och Libyens PVI-värde stannade på 0.22 (V-Dem, 2019a; se figur 1 på s. 37). Detta har lett till att Libyen är ett av de 17 länder i världen som har haft den största negativa utvecklingen av PVI mellan åren 2012-2016. Under samma period ser vi även att Libyen tillhör de länder där befolkningen har lägst fysisk integritet (V-Dem, 2019b; se figur 2 på s. 38).

För att kolla närmare på PVI:s olika faktorer, kan vi se att det finns en skillnad mellan de två olika faktorerna. Börjar vi med *Freedom from Political Killings* ser vi att Libyen under 2012 och 2013 låg runt 1.0 på skalan, vilket betyder att politiska mord var vanligt förekommande samt att politiska ledare inte jobbade aktivt för att stoppa dem. 2014 var trenden negativ och Libyen hamnade på värdet 0.76. Detta betydde att Libyen flyttade sig från den näst lägsta nivån till den lägsta nivån på skalan, vilket ledde till att politiska mord blev systematiska i Libyen under denna period samtidigt som de godkändes av den sittande politiska eliten. 2015 var trenden på

uppåtgående och Libyen fick ett värde på 0.83 detta året, en nivå som Libyen behöll även 2016. Trots den positiva trenden var Libyen fortfarande kvar på den lägsta nivån i skalan (V-Dem, 2019c).

I den andra faktorn, *Freedom from Torture*, ser vi att Libyen 2012 låg på ett värde av 1.75, vilket då betyder att tortyr är vanligt förekommande samt att den politiska eliten inte jobbade aktivt för att stoppa tortyren. Detta kan ses som ett lågt värde, men är det högsta värdet som Libyen har haft sedan 1968. Mellan 2012-2013 skedde det ett stort tapp och Libyen gick från ett värde på 1.75 till ett värde på 1.2. Sedan dess har det varit en stadig och långsam nedgång gällande Libyens *Freedom from Torture*-värde. Både 2013 och 2014 låg värdet på 1.2, sedan skedde det en förändring mellan 2014-2015, vilket ledde till att det nya värdet blev 1.09. Detta värde behöll det även 2016 (V-Dem, 2019d; se figur 4 på s. 40).

4.3.2 Mänsklig utveckling

Under åren efter interventionen skedde det stora förändringar i Libyens HDI-värde. Vad som dock är framstående är att Libyens HDI-värde inte återhämtat sig till samma nivå som de hade innan interventionen. Precis efter interventionen var nedgången väldigt stor, men redan 2012 var det en stark uppgång från 0.708 till 0.742. Efter 2012 gick dock HDI-värdet ner igen med en nästan lika brant nedgång som den direkt efter interventionen. 2013 var HDI-värdet 0.707, vilket är sämre än det var 2011 när interventionen skedde. Nedgången fortsatte och 2014 var deras HDI-värde 0.693, vilket blev ännu sämre 2015 då Libyens HDI-värde låg på 0.691. Mellan 2015-2016 var skillnaden marginell och HDI-värdet slutade på 0.690 2016. Senaste gången som Libyen hade ett lägre HDI än 2016 var 1991 (UNDP, 2019a; se tabell på s. 43).

I HDR finns det även en HDI-ranking där världens alla länders HDI-värde ställs emot varandra och rangordnas efter hur högt HDI-värde de alla har. Libyens placering i rankingen har sett stora förändringar åren efter interventionen. 2012 låg Libyen på plats 64 (UNDP, 2013, s. 145), året efter var de på plats 55 (UNDP, 2014, s. 160) vilket tyder på en positiv utveckling. Efter det

skedde det en drastisk nedgång mellan 2013-2014 och Libyen hamnade på plats 94 (UNDP, 2015, s. 209). Den negativa trenden fortsatte in på nästa år och 2015 låg de på plats 102 (UNDP, 2016, s. 203). 2016 var trenden fortfarande negativ, vilket gjorde att de slutade på plats 114 i rankingen (UNDP, 2018, s. 23).

För en ytterligare djupdykning ska vi gå igenom hur förändringen har sett ut i de olika områden som används för att sammanställa det totala HDI-värdet. Vi börjar med den förväntade livslängden och dess förändring mellan 2012-2016, den förväntade livslängden för någon född 2012 i Libyen var 75 år (UNDP, 2013, s. 145). 2013 hade det skett en marginell förändring och den förväntad livslängd låg på 75.3 år (UNDP, 2014, s. 160). Efter detta gick den förväntade livslängden ner till 71.6 år för de som var födda 2014 (UNDP, 2015, s. 209). 2015 förbättrades den förväntade livslängden en aning till 71.8 år (UNDP, 2016, s. 203). Information om den förväntade livslängden saknas från år 2016.

Nästa faktor i HDI är utbildning. 2012 var den förväntade tiden som folk födda det året skulle gå i skolan 16.1 år (UNDP, 2014, s. 160). 2014 hade den förväntade tiden i skolan gått ner till 14 år (UNDP, 2015, s. 209) och 2015 hade det blivit ännu färre skolår som var förväntade för barn födda det året. Siffran hade då gått ner till 13.4 år i skolan (UNDP, 2016, s. 203). Gällande både 2013 och 2016 saknas det data om den förväntade tiden i skolan.

Den sista faktorn i HDI är BNP/capita och 2012 låg Libyens BNP/capita på 13.765 US\$ (UNDP, 2013, s. 145), vilket till 2013 ökade drastiskt till 21.666 US\$ (UNDP, 2014, s. 160). 2014 skedde det ytterligare en drastisk förändring fast den här gången åt det negativa, vilket ledde till att Libyens BNP/capita låg på 14.911 US\$ (UNDP, 2015, s. 209). 2015 fortsatte den negativa trenden, dock var den inte lika drastisk som året innan och 2015 låg BNP/capita på 14.303 US\$ (UNDP, 2016, s. 203; se tabell på s. 43). För 2016 saknas det data om BNP/capita från UNDP.

5. Analys

Huruvida den insamlade datan från V-Dem och UNDP visar på en positiv eller negativ utveckling efter interventionen, beror på om utgångspunkten är i den smala eller breda definitionen av mänsklig säkerhet. Ser vi till det smala konceptet av vad mänsklig säkerhet är, kan vi se att den mänskliga säkerheten i sin helhet har blivit bättre efter 2011. I V-Dem:s PVI ser vi att den libyska befolkningens fysiska integritet har stärktes efter interventionen 2011 (V-Dem, 2019a). Däremot finns det skillnader mellan de olika faktorerna i PVI (Se figur 6 på s. 42). Gällande faktorn *Freedom from Political Killings* har det under den period som vi undersöker, blev det sämre efter interventionen än innan (V-Dem, 2019c). Däremot har den andra faktorn, *Freedom from Torture*, haft en positiv utveckling efter interventionen. Attityden till tortyr förändrades och ansågs därför mindre acceptabel (V-Dem, 2019d). Det är på grund av den sistnämnda faktorn som PVI har haft en positiv utveckling och därmed har även den fysiska integriteten för medborgarna i landet ökat, om än marginellt.

Till skillnad från det smala konceptet av mänsklig säkerhet visar det breda konceptet av mänsklig säkerhet på en negativ utveckling under femårsperioden efter interventionen 2011. Året före interventionen nådde Libyen toppnoteringen i HDI-rankingen för åren 2006-2016 i och med att landet placerade sig på plats 53 (UNDP, 2010, s. 144). Till 2012 hade Libyen tappat till plats 64 för att året därpå återhämta sig till plats 55 (UNDP, 2013, s. 145). Mellan 2013 och 2014 sjönk Libyen nästan 40 placeringar och placerade sig på plats 94 i HDI-rankingen (UNDP, 2016, s. 203 & UNDP, 2015, s. 209). 2016 nådde landet bottennoteringen för tioårsperioden och hamnade på plats 114 (UNDP, 2018, 23). Tappet tydliggörs ytterligare vid en närmare titt på de tre faktorer som HDI-värdet är en sammanslagning av. Från 2013 till 2014 sjönk den förväntade livslängden för befolkningen från 75,3 år till 71,6 år — den lägsta förväntade livslängden under hela tioårsperioden (UNDP, 2016, s. 203 & UNDP, 2015, s. 209). De förväntade antal åren i skolan minskade också efter interventionen. 2010-2015 minskade de förväntade antal åren i skolan från

16,5 år till 13,4 år (UNDP, 2010, s. 144 & UNDP, 2016, s. 203). Värdet från 2015 är även den lägsta noteringen under 2006-2016. Utvecklingen när det kommer till BNP/capita 2006-2016 är mer fluktuerande i jämförelse med de andra två faktorerna. Vid en jämförelse av 2006-2010 i sin helhet och 2012-2016 i sin helhet, ser vi att BNP/capita är bättre efter interventionen än innan. Om vi däremot ser till 2010:s BNP/capita är den högre än årtalen efter 2013 (UNDP, 2007, s. 230; UNDP, 2009, s. 143; UNDP, 2010, s. 144; UNDP, 2013, s. 145; UNDP, 2014, s. 160; UNDP, 2015, s. 209; UNDP, 2016, s. 203 & UNDP, 2018, s. 23).

Utvecklingen i Libyen efter interventionen motsvarade alltså inte ambitionen med R2P. R2P bygger på en tankegång om att stater endast har rätt till sin suveränitet om de skyddar deras medborgares mänskliga rättigheter (Bellamy, 2009, s. 19-20). När stater inte uppfyller kraven är det det internationella samfundets ansvar att se till att dessa krav uppfylls, i enlighet med de tre pelarna av R2P (Evans, 2015, s. 27). Om vi analyserar ifall interventionen i Libyen uppfyller de tre pelarna av R2P, får vi intressanta resultat. I den första pelaren, som säger att den egna staten är skyldig att se till att medborgarnas mänskliga rättigheter uppfylls (Evans, 2015, s. 27), ser vi att Gaddafi-regimen inte uppfyller denna pelaren (HRW, 2008). Detta tillsammans med framväxten av NPoP (Bellamy & Williams, 2011, s. 827) och det nya konceptet för suveränitet (ICISS, 2001, s. 13) möjliggjorde interventionen.

Detta leder oss vidare till den andra pelaren som säger att det internationella samfundet är ansvariga att hjälpa stater som inte kan uppfylla kraven att försöka uppfylla dem (Evans, 2015, s. 27). I fallet Libyen ser vi flera olika fall på detta, exempelvis UNSC:s resolution 1970 från februari 2011 som inriktar sig på att Libyen ska upphöra med våldet mot sin befolkning och börja respektera medborgarnas mänskliga rättigheter (S/RES/1970). Det tydligaste exemplet på när det internationella samfundet försökte hjälpa Libyen att uppfylla kraven för suveränitet är interventionen 2011. I R2P:s tre pelare finns det en pelare, den tredje, som förklarar hur det internationella samfundet ska agera när de agerar. I pelare tre finns det två krav på hur en

intervention ska gå till, den första är att den ska ske i “in a ‘timely and decisive’ fashion (Evans, 2015, s. 27)” och det andra kravet är att det ska ske med lämpliga medel (Evans, 2015, s. 27).

Om vi analyserar interventionen i Libyen efter det första kravet i den tredje pelaren ser vi att interventionen uppfyllde det. Detta med tanke på att arabiska våren i Libyen bröt ut februari 2011 (McQuinn, 2013, s. 716), under vilken Gaddafi-regimen dödade flera demonstranter (UCDP, 2019), och att intervention skedde kort därpå i mars (Ulfstein & Føsum Christiansen, 2013, s. 160-161). Däremot går det att diskutera ifall interventionen uppfyllde det andra kravet med lämpliga medel. När vi ser till det smala konceptet av mänsklig säkerhet kan vi se att den mänskliga säkerheten har blivit bättre, med hänvisning till PVI, efter interventionen (V-Dem, 2019a). Om vi istället ser till det breda konceptet av mänsklig säkerhet är resultatet inte lika säkert eftersom den mänskliga utvecklingen har blivit sämre efter interventionen (UNDP, 2007, s. 230; UNDP, 2009, s. 143; UNDP, 2010, s. 144; UNDP, 2013, s. 145; UNDP, 2014, s. 160; UNDP, 2015, s. 209; UNDP, 2016, s. 203 & UNDP, 2018, s. 23). Frågan är då om vi kan anse att den tredje pelaren är uppfylld.

Utefter det resultat som vi har fått angående den mänskliga utvecklingen innan interventionen ser vi att det finns stöd för Nuruzzamans argument om att interventionen var kontraproduktiv (Nuruzzaman, 2013, s. 61-62). Detta tydliggörs av att den mänskliga säkerheten förvärrades efter interventionen med tanke på att deras HDI-värde sjönk (UNDP, 2019a) samtidigt som deras placering i HDI-rankingen genomgick en bland de största negativa förändringarna i världen under samma period (UNDP, 2018, s. 3). Den stora nedgången tyder på att den tredje pelaren inte blev uppfylld.

Vad Nuruzzaman dock saknar i sin analys är att belysa förändringen hos den fysiska säkerheten för de libyska medborgarna. Som vi har sett i vår undersökning av Libyen innan och efter interventionen ser vi att medborgarnas fysiska integritet har stärkts efter interventionen, vilket analysen av PVI visar (V-Dem, 2019a). Detta skulle visa på att den tredje pelare faktiskt är

uppfylld. Det problematiska med PVI är att det består av två olika faktorer och att de måtten visar på två olika trender. När det kommer till *Freedom from Torture* så har det blivit bättre efter interventionen, men som skrivit innan har *Freedom from Political Killings* har blivit sämre (V-Dem, 2019f). Detta visar på att det även finns nyanseringar om i fall den tredje pelaren är uppfyllt när vi ser den i ljuset av fysisk integritet. Ser vi till *Freedom from Political Killings* är den tredje pelaren inte uppfylld men ser vi till *Freedom from Torture* är den det. Förändringen kopplat till *Freedom from Torture* har varit större än den inom *Freedom from Political Killings*, vilket gör att även PVI visar på en positiv trend.

Något som kan tala för att den tredje pelaren var uppfylld är hur den mänskliga säkerheten såg ut 2012. Under 2012 är det året under undersökningsperioden som den mänskliga säkerheten har varit som starkast i Libyen. Både PVI och *Freedom from Torture* var på sina högsta värden sedan 1970 (V-Dem, 2019e & V-Dem, 2019f) och Libyens HDI-värde, även om det inte var lika högt som innan interventionen, var på en relativt hög nivå (UNDP, 2019a). Uppgången skulle kunna visa på att den tredje pelaren uppfylls av interventionen. Här blir dock frågan om det endast går att titta på de direkta konsekvenserna av en intervention eller om en analys av den mänskliga säkerheten ska ske några år efter. Vad vi menar här är att situationen i Libyen försämras några år efter interventionen när det gäller HDI och *Freedom from Political Killings*, vilket vår empiri visar på (UNDP, 2019a & V-Dem, 2019c).

6. Slutsats

Interventionen har inneburit en nedgång i civilbefolkningens mänskliga säkerhet, både vad gäller säkerheten från fysiskt våld och säkerheten till grundläggande mänskliga fri- och rättigheter, såsom ett långt och hälsosamt liv, utbildningsmöjligheter och inkomst. Hur interventionen kommer att påverka den mänskliga säkerheten i Libyen på längre sikt är ovisst och går bara att spekulera om. Eftersom interventionen 2011 innebar en försämring av situationen för civilbefolkningen går det dock att ifrågasätta huruvida R2P-interventioner, som i fallet med Libyen, är en lämplig metod att använda sig av för att stärka mänsklig säkerhet.

I Libyens fall blev förhållandet mellan ensidigt våld från staten och mänsklig utveckling det motsatta efter interventionen. Under tidsperioden 2006-2010 var den mänskliga utvecklingen på uppgång samtidigt som det systematiska våldet från staten mot befolkningen låg på en relativt hög nivå innan interventionen. Efter interventionen avstannade och försämrades den mänskliga utvecklingen i Libyen samtidigt som förhållandena gällande ensidigt våld från den libyska staten förändrades till det bättre efter interventionen, om än marginellt. I sin helhet har vi dock sett att den mänskliga säkerheten har blivit sämre efter interventionen. Trots att de två olika variablerna ger olika utslag, kan vi med tanke på att vi även undersöker de olika variablernas faktorer se att fyra av dessa fem faktorer (förväntad livslängd, förväntade år i skolan, BNP/capita, *Freedom from Political Killings* och *Freedom from Torture*) har haft en negativ utveckling efter interventionen.

Följaktligen anser vi att det har skett en total försämring av den mänskliga säkerheten oavsett om det breda eller smala konceptet av mänsklig säkerhet används. Fokus på enbart det ensidiga våldet från staten gör att andra faktorer som är väsentliga för människors säkerhet utelämnas och ger en felaktig bild av situationen. Detta syns tydligt i vår analys, där vi märker att minskat ensidigt våld från staten *inte* är en förutsättning för ökad mänsklig utveckling under perioden vi

har undersökt. Därför drar vi slutsatsen att den mänskliga säkerheten inte förbättrades efter intervention fastän det var det den syftade till. Därmed uppfyllde inte interventionen i Libyen varken den andra eller tredje pelaren.

Att den mänskliga säkerheten i Libyen var lägre efter 2011 än innan, indikerar att det finns en diskrepans mellan R2P:s ramverk och vilka konsekvenser humanitära interventioner med utgångspunkt i principen får i praktiken. Därför går det att ifrågasätta om transformeringen av de tre pelarna från teori till praktik verkligen resulterar i det som R2P syftar till, nämligen stärkande av mänsklig säkerhet. Å ena sidan kan det ses som att medlen var lämpliga med tanke på att det ensidiga våldet från staten var som lägst 2012, samtidigt som den mänskliga utvecklingen var på en liknande nivå som innan interventionen. Å andra sidan skedde det en kraftig nedgång av den mänskliga utvecklingen åren efter 2012 samtidigt som nivån av det ensidiga våldet, trots att det fortfarande är på en lägre nivå än innan interventionen, sakta stagnerade. Med anledning av utvecklingen i Libyen efter 2012 går det att ifrågasätta huruvida det internationella samfundet gjorde situationen bättre och om medlen var lämpliga eftersom interventionen inte ledde till stärkt mänsklig säkerhet.

Sammanfattningsvis utvecklades den mänskliga säkerheten för den libyska befolkningen till det sämre efter den humanitära interventionen 2011. Som vår slutsats indikerar uppnådde inte den humanitära interventionen i Libyen, med utgångspunkt i R2P, sin egen målsättning om att stärka mänsklig säkerhet. Resultatet av vår forskning visar att relationen mellan mänsklig säkerhet och humanitära interventioner inte har fått tillräckligt med uppmärksamhet. Därför bör framtida forskning fokusera mer på relationen för att nästa generations interventioner ska kunna lägga grunden för stärkt mänsklig säkerhet och kunna uppfylla sitt syfte.

7. Referenser

AI, 2007a. *Libya: Trial Begins against Government Critics*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/009/2007/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2007b. *Libya: Fear of Torture or Other Ill-treatment/Fear for Safety*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/005/2007/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2008. *One year missing and imprisoned in Libya*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2008/02/one-year-missing-and-imprisoned-libya-20080222/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2009. *Libya: Man detained for raising human rights*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/006/2009/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2010a. *Libya: Brief arrest of media workers reflects increase in attacks on freedom of expression in Libya*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/001/2010/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2010b. *Libya: Closure of private news agency confirms fears on the limits of press freedom*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/020/2010/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2010c. *Libya: Long struggle for truth: enforced disappearances in Libya*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/008/2010/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2010d. *Libya executes 18 by firing squad*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2010/06/libya-executes-18-firing-squad/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2010e. *Libya: Scores of families risk homelessness in Libya*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/004/2010/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23

AI, 2010f. *Libya must stop forced evictions of Tabu tribe members*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2010/04/libya-must-stop-forced-evictions-tabu-tribe-members/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

AI, 2010g. *Libya: 'Libya of tomorrow': What hope for human rights*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.amnesty.org/en/documents/mde19/007/2010/en/>. Hämtdatum: 2019-12-23.

Bellamy, Alex J., 2009. *Responsibility to Protect*. Cambridge: Polity Press. 249 s.

Bellamy, Alex J. & Williams, Paul D., 2011. "The new politics of protection? Côte d'Ivoire, Libya and the responsibility to protect", *International Affairs*, vol. 87, nr. 4, s. 825-850.

Byers, Michael, 2015. "International law and the Responsibility to Protect" i Ramesh Thakur & William Maley (red.) *Theorising the Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 101-124.

Evans, Gareth, 2015. "The evolution of the Responsibility to Protect: from concept and principle to actionable norm" i Ramesh Thakur & William Maley (red.) *Theorising the Responsibility to Protect*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 16-37.

Fukuda-Parr, Sakiko & Carol Messineo, 2012. "Human Security: A critical review of the literature", *CRPD Working Paper*, nr. 11, s. 1-19.

HRW, 2006. *Words to Deeds: The Urgent Need for Human Rights Reform*. [Elektronisk]
Tillgänglig: <https://www.hrw.org/reports/2006/libya0106/libya0106web.pdf>. Hämtdatum:
2019-12-22.

HRW, 2008. *Libya — Rights at risk*. [Elektronisk] Tillgänglig:
https://www.hrw.org/legacy/pub/2008/mena/libya_rights_risk_090808.pdf. Hämtdatum:
2019-12-22.

HRW, 2009. *Truth and Justice Can't Wait: Human Rights Developments in Libya Amid Institutional Obstacles*. [Elektronisk] Tillgänglig:
<https://www.hrw.org/report/2009/12/12/truth-and-justice-cant-wait/human-rights-developments-in-libya-amid-institutional>. Hämtdatum: 2019-12-22.

ICISS, 2001. *The Responsibility to Protect*. Ottawa: the International Development Research Centre. 91 s.

Jarvis, Lee & Holland, Jack, 2015. *Security: A Critical Introduction*. London & New York: Palgrave (Macmillan). 284 s.

McQuinn, Brian, 2013. "Assessing (In)security after the Arab Spring: The Case of Libya", *Political Science and Politics*, vol. 46, nr. 4, s. 716-720.

Nuruzzaman, Mohammed, 2013. "Human Security and the Arab Spring", *Strategic Analysis*, vol. 37, nr. 1, s. 52-64.

Piiparinen, Touko, 2012. "Sovereignty-building: three images of positive sovereignty projected through Responsibility to Protect", *Global Change, Peace & Security*, vol. 24, nr. 3, s. 405-424.

S/RES/1970

S/RES/1973

Silander, Daniel, 2013. "R2P-Principle and Practice? The UNSC on Libya", *Journal of Applied Security Research*, vol. 8, nr. 2, s. 262-284.

Janzekovic, John & Silander, Daniel, 2013. *Responsibility to Protect and Prevent: Principles, Promises and Practicalities*. London, New York, Melbourne & Delhi: Anthem Press. 206 s.

Thakur, Ramesh, 2017. *The United Nations, Peace and Security*. 2 uppl. Cambridge: Cambridge University Press. 428 s.

T.R. Wibben, Annick, 2016. "The promise and dangers of human security" i Jonna Nyman & Anthony Burke (red.) *Ethical Security Studies*. Abingdon & New York: Routledge, s. 102-115.

Ulfstein, Gier & Hege Føsund Christiansen, 2013. "The Legality of The NATO Bombing in Libya", *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 62, nr. 1, s. 159-171.

UNDP, 2007. *Human Development Report 2007/ 2008; Fighting climate change: Human solidarity in a divided world*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/268/hdr_20072008_en_complete.pdf. Hämtdatum: 2019-12-17.

UNDP, 2009. *Human Development Report 2009; Overcoming barriers: Human mobility and development.* [Elektronisk] Tillgänglig:
http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/269/hdr_2009_en_complete.pdf. Hämtdatum:
2019-12-17.

UNDP, 2010. *Human Development Report 2010; The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development.* [Elektronisk] Tillgänglig:
http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/270/hdr_2010_en_complete_reprint.pdf.
Hämtdatum: 2019-12-17.

UNDP, 2013. *Human Development Report 2013; The Rise of the South: Human Progress in a Diverse World.* [Elektronisk] Tillgänglig:
http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/14/hdr2013_en_complete.pdf. Hämtdatum:
2019-12-18.

UNDP, 2014. *Human Development Report 2014; Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience.* [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>. Hämtdatum: 2019-12-18.

UNDP, 2015. *Human Development Report 2015; Work for Human Development.* [Elektronisk]
Tillgänglig: http://www.hdr.undp.org/sites/default/files/2015_human_development_report_0.pdf.
Hämtdatum: 2019-12-19.

UNDP, 2016. *Human Development Report 2016; Human Development for Everyone.*
[Elektronisk] Tillgänglig:
http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf. Hämtdatum:
2019-12-19.

UNDP, 2018. *Human Development Indices and Indicators; 2018 Statistical Update*. [Elektronisk] Tillgänglig:

http://hdr.undp.org/sites/default/files/2018_human_development_statistical_update.pdf.

Hämtdatum: 2019-12-19.

UNDP, 2019a. *Human Development Data (1990-2018)*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://hdr.undp.org/en/data#>. Hämtdatum: 2020-01-05.

UNDP, 2019b. *Human Development Index (HDI)*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<http://hdr.undp.org/en/content/human-development-index-hdi>. Hämtdatum: 2019-12-18.

Uppsala Conflict Data Program (UCDP). Dyad; Government of Libya - Civilians. [Elektronisk]

Tillgänglig: <https://ucdp.uu.se/onesided/946>. Hämtdatum: 2019-12-28.

V-Dem, 2017. *Nobel Peace Prize and Physical Violence Index*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.v-dem.net/en/news/nobel-peace-prize-and-physical-violence-index/>

Hämtdatum: 2019-12-18.

V-Dem, 2019a. *Country Graph; Libya, Physical violence index*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.v-dem.net/en/analysis/CountryGraph/>. Hämtdatum: 2019-12-18.

V-Dem, 2019b. *Regional Comparison; Physical violence index*. [Elektronisk] Tillgänglig:

<https://www.v-dem.net/en/analysis/regional/>. Hämtdatum: 2019-12-18.

V-Dem, 2019c. *Country Graph; Libya, Freedom from Political Killings*. [Elektronisk]

Tillgänglig: <https://www.v-dem.net/en/analysis/CountryGraph/>. Hämtdatum: 2019-12-18.

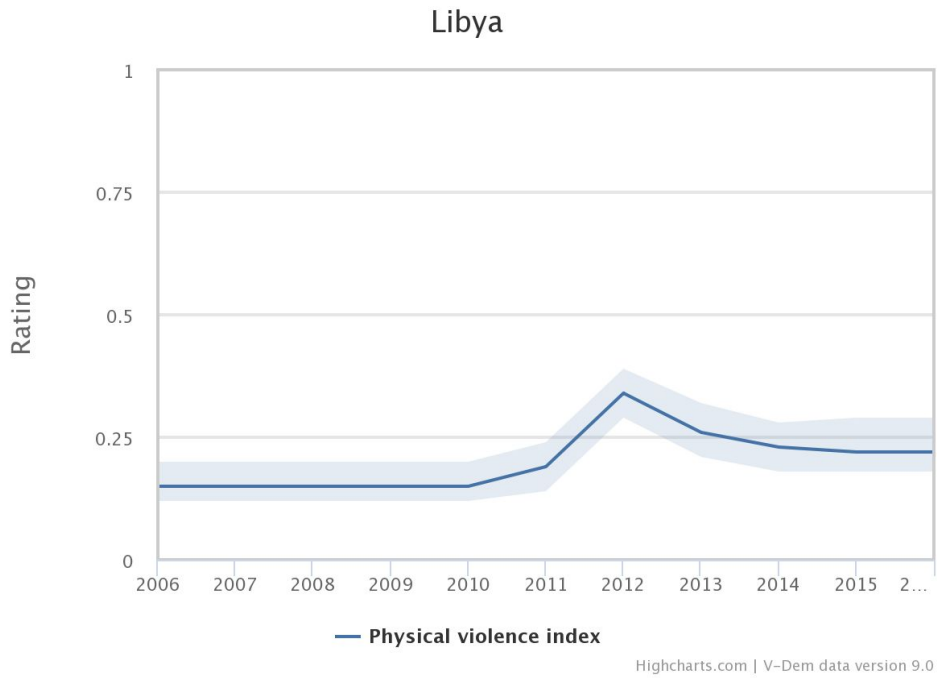
V-Dem, 2019d. *Country Graph; Libya, Freedom from Torture*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.v-dem.net/en/analysis/CountryGraph/>. Hämtdatum: 2019-12-18.

V-Dem, 2019e. *Country Graph; Libya, Physical violence index*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.v-dem.net/en/analysis/CountryGraph/>. Hämtdatum: 2020-01-06.

V-Dem, 2019f. *Country Graph; Libya, Freedom from Political Killings & Freedom from Torture*. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.v-dem.net/en/analysis/CountryGraph/>. Hämtad: 2020-01-05.

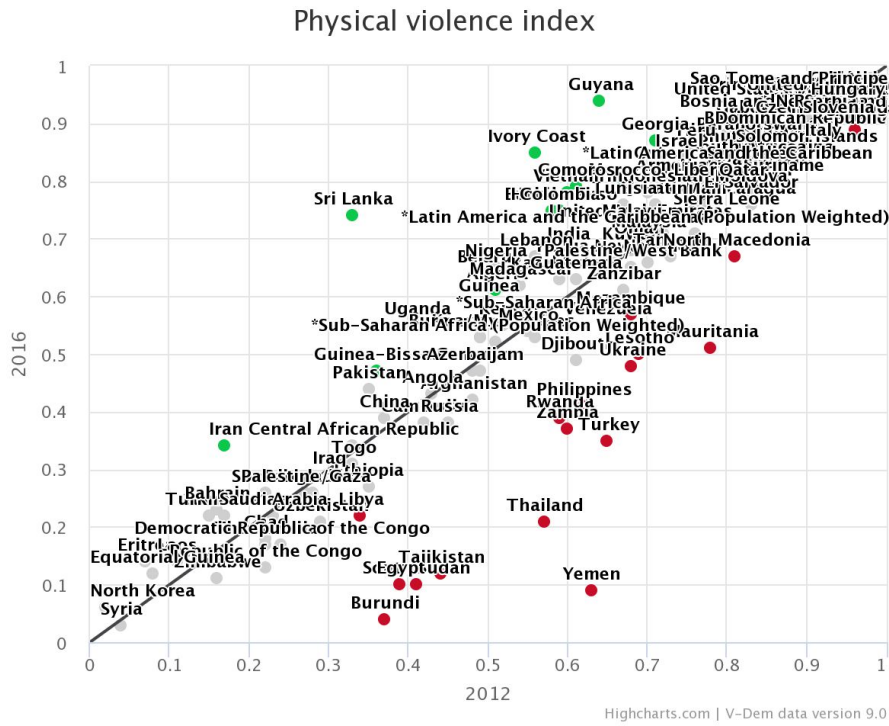
Appendix

Figur 1

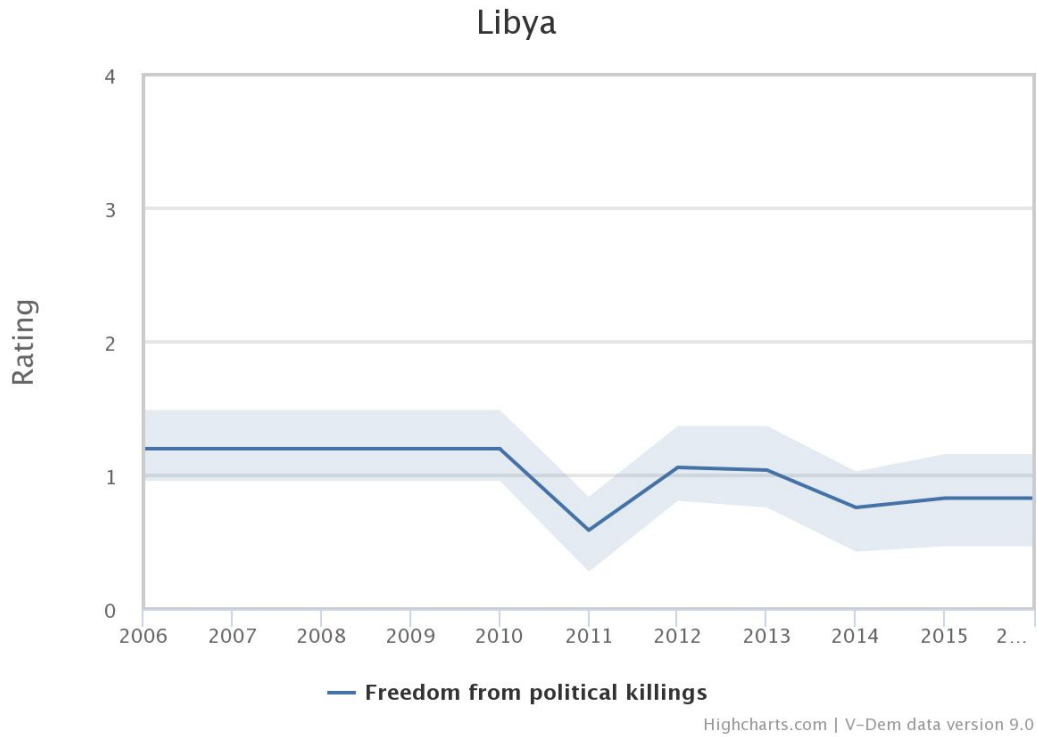
Källa: V-Dem, 2019a

Figur 2

Källa: V-Dem, 2019b

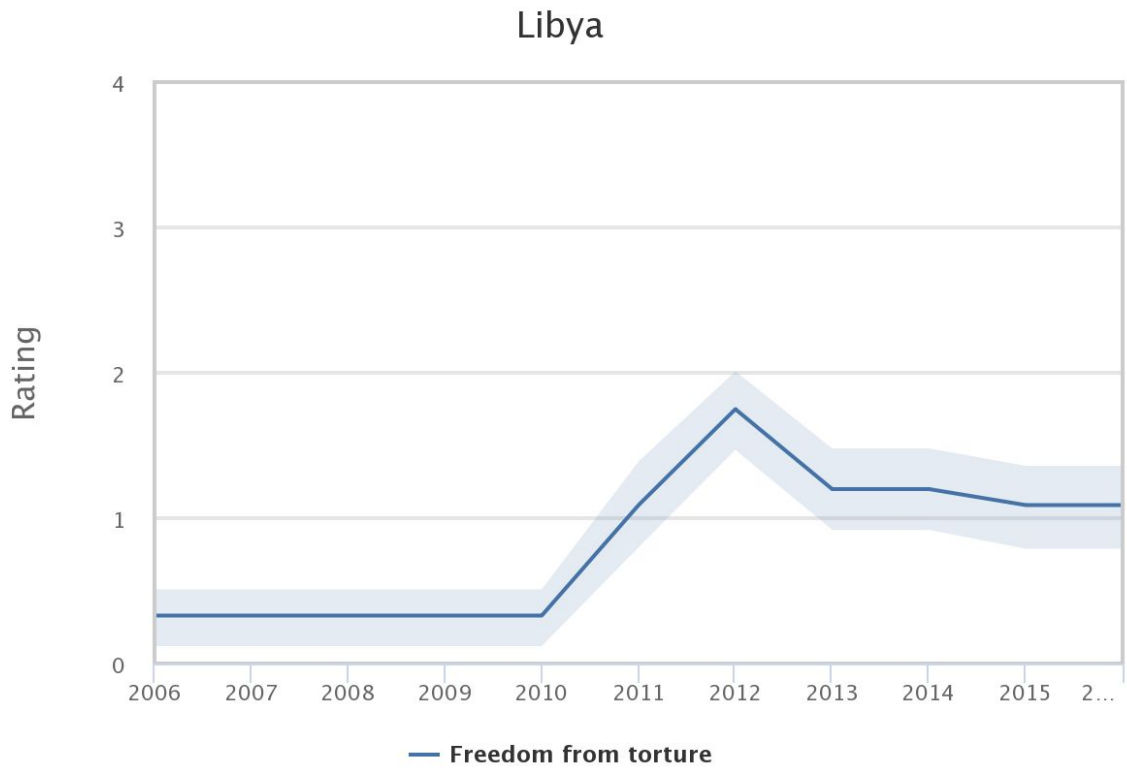
Figur 3

Källa: V-Dem, 2019c

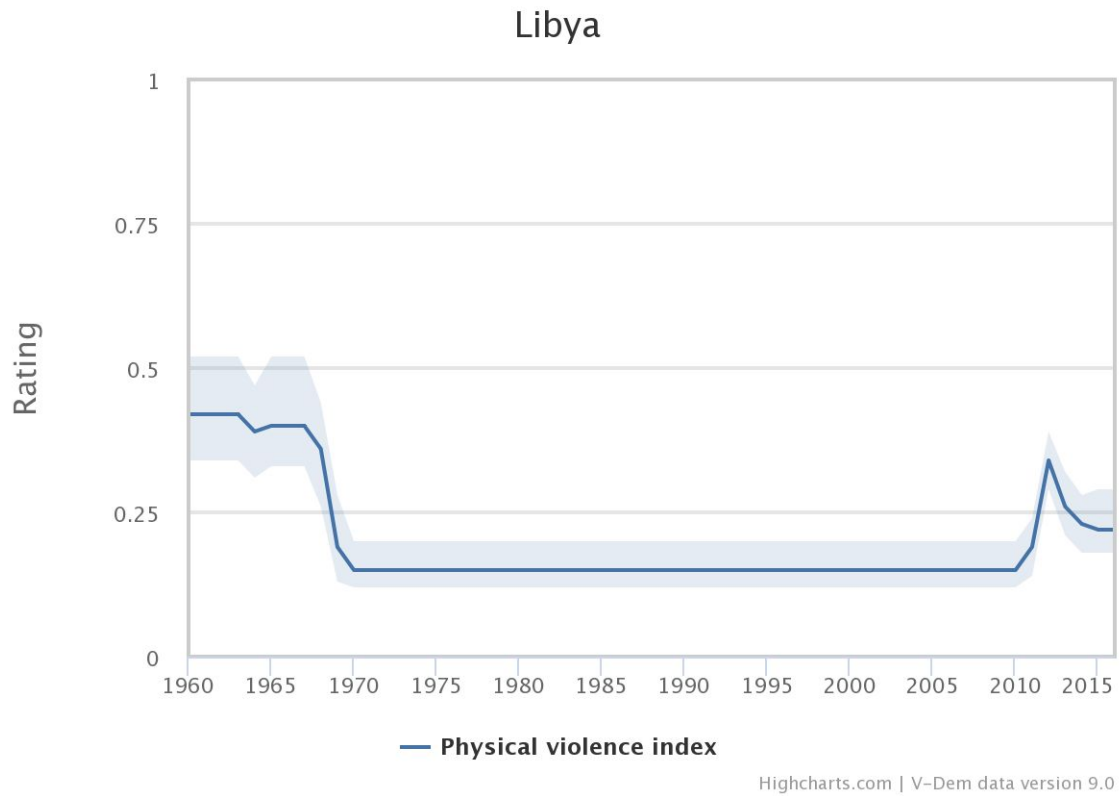

Figur 4

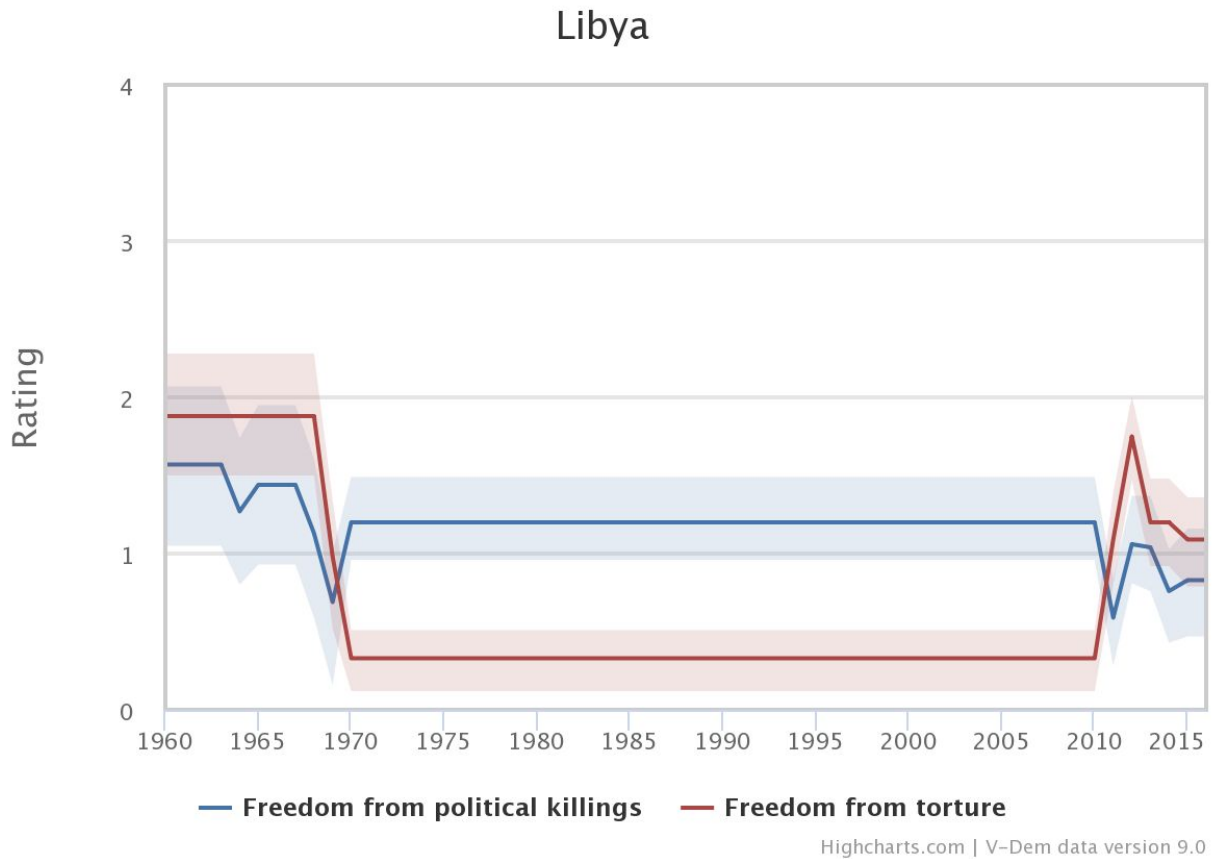
Källa: V-Dem, 2019d

Figur 5

Källa: V-Dem, 2019e

Figur 6

Källa: V-Dem, 2019f

Tabell

År:	HDI-rank	HDI-värde ¹	Förväntade år i skolan (i år)	Förväntad livslängd (i år)	BNP/capita (i US\$)
2005 ²	56	n/a	n/a	73.4	10.335
2006	n/a	0.753	n/a	n/a	n/a
2007 ³	55	0.754	n/a	73.8	14.364
2008	n/a	0.759	n/a	n/a	n/a
2009	n/a	0.757	n/a	n/a	n/a
2010 ⁴	53	0.757	16.5	74.5	17.068
2012 ⁵	64	0.742	16.1	75	13.765
2013 ⁶	55	0.707	n/a	75.3	21.666
2014 ⁷	94	0.693	14.0	71.6	14.911
2015 ⁸	102	0.691	13.4	71.8	14.303
2016 ⁹	114	0.690	n/a	n/a	n/a

---

¹ UNDP 2019

² UNDP 2007

³ UNDP 2009

⁴ UNDP 2010

⁵ UNDP 2013

⁶ UNDP 2014

⁷ UNDP 2015

⁸ UNDP 2016

⁹ UNDP 2018